कार्यपालिकामा पेश मिति: २०७९ पौष २७ गते
कार्यपालिकाद्वारा स्वीकृत मिति: २०७९ पौष २८ गते
प्रमाणिकरण मिति: २०७९।९।२९

माई नगरपालिकाको राजश्व परामर्श समितिको कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७९

प्रस्तावना:

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (घ) र दफा ५४ देखि ६२ सम्मका विभिन्न दफा उपदफाहरुमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहको कर तथा गैरकर राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सो को परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने उद्देश्यले दफा ६५ बमोजिम गठन हुने स्थानीय राजश्व परामर्श समितिले उपदफा (४) बमोजिम आफ्नो बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैंले निर्धारण गर्न सकिने कानूनी व्यवस्था भए तापनि यस सम्बन्धी कार्यविधिको अभावमा समितिका बैठकहरु प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न नसकिएको र संविधान तथा ऐनका प्रावधान अनुसारको काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम गतिशिल गराउन नसकिरहेको विद्यमान अवस्थालाई दृष्टिगत गरी स्थानीय राजश्व परामर्श समितिको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी र परिणाममुखी बनाउन वान्छनीय भएकोले माई नगरपालिकाले ऐनको दफा ६५ को उपदफा (४) बमोजिम नगर कार्यपालिकाले राजश्व परामर्श समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०७९ जारी गरेको छ ।

परिच्छेद १
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम स्थानीय राजश्व परामर्श समिति (कार्य संचालन) कार्यविधि, २०७९ रहने छ । (२) यो कार्यविधि माई नगरपालिकाको कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: बिषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा:

(क) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) "नगरपालिका" भन्नाले माई नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) "समिति" भन्नाले ऐनको दफा ६५ बमोजिम गठन हुने स्थानीय राजश्व समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) "संयोजक" भन्नाले स्थानीय राजश्व समितिको संयोजकलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) "सदस्य" भन्नाले समितिका सदस्यहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) "सदस्य सचिव" भन्नाले समितिका सदस्य सचिवलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २
राजश्व परामर्श समितिको कार्यक्षेत्र

३. समितिको कार्यक्षेत्र:(१) समितिको कार्य क्षेत्र ऐनको दफा ६५ उपदफा २ मा उल्लेखित कामका अतिरिक्त देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) नगरपालिकाको राजश्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा नगरपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने,

(ख) राजश्वको श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक बर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजश्वको अनुमान गर्ने,

(ग) राजश्वका दर र क्षेत्र लगायका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने,

(घ) स्थानीय उद्योग र व्यवसाय प्रर्वद्धन र रोजगारी सृजनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा नगरपालिकालाई परामर्श दिने,

(ङ) कर राजश्व तथा गैरकर राजश्व, सेवा शुल्क, दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा नगरपालिकालाई परामर्श दिने,

(च) नगरपालिकाको राजश्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य परामर्श दिने,

(छ) नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धि तथा सुधारको लागि राजश्व आधार, दर, दायरा, राजश्व आधारहरुको मूल्यांकन, राजश्व सम्बन्धी संरचना, जनशक्ति, क्षमता विकास, प्रविधि उपयोग, नियमित अनुगमन, राजश्व परिचालनको अवस्थाको आवधिक समिक्षा, मूल्यांकनको आधारमा नगर कार्यपालिकालाई नीतिगत तथा कार्यगत पृष्ठपोषण सहित सुझाव दिने,

(ज) नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धि तथा सुधारका लागि राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा, कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, राजश्व परिचालनलाई प्रभावकारी र लाभ लागतको विश्लेषणको आधारमा बाह्य प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सेवा लिने सम्बन्धी नीतिगत र प्रबन्धकीय व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकालाई पृष्ठपोषण सहित राय सुझाव दिने,

(झ) नगरपालिकाले तोके बमोजिम अन्य काम ।

परिच्छेदः ३
समितिका पदाधिकारीहरुको भूमिका

४. समितिको संयोजकको भूमिकाः (१) राजश्व परामर्श समितिको संयोजकको मुख्य भूमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

(ख) नगरपालिकालाई राजश्व परिचालनका सम्बन्धमा नगर प्रमुख र कार्यपालिकासँग आवश्यक परामर्श गर्ने,

(ग) सदस्य सचिवसँगको परामर्शमा समितिको बैठकको मिति तथा समय तोक्ने,

(घ) बैठकको सम्भावित कार्यसूची तय गर्ने,

(ङ) राजश्वसँग सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिहरुसँग आवश्यक समन्वय गर्ने,

(च) राजश्व परामर्श समितिको कार्यक्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यसम्पादनको लागि नेतृत्व प्रदान गर्ने,

(छ) प्रमुख, कार्यपालिका वा समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

५. स्थानीय समितिका सदस्यहरुको भूमिकाः (१) स्थानीय राजश्व परामर्श समितिका सदस्यहरुको मुख्य भूमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) संयोजकले तोकेको बैठकमा उपस्थित भै राजश्व क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षमा सुझाव तथा धारणा राख्ने,

(ख) समितिमा आफुले प्रतिनिधित्व गरेको क्षेत्रबाट नगरपालिकाले राजश्व क्षेत्रमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रममा आवश्यक सुझाव दिने,

(ग) स्वीकृत राजश्वका दर र दायरा बमोजिम कर संकलनको लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने,

(घ) समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

६. समितिको सदस्य सचिवको भूमिका: (१) स्थानीय राजश्व परामर्श समितिको सदस्य सचिवको मुख्य भूमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) समितिको सचिव भई सचिवालय सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने;

(ख) संयोजकसँगको समन्वयमा बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, प्रस्ताव तयार गर्ने र सदस्यहरुलाई पत्राचार गर्ने,

(ग) राजश्वसँग सम्बन्धित विषयहरुमा आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरुको संकलन, विश्लेषण गरी समितिको बैठकमा पेश गर्ने,

(घ) नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना तयार पार्ने र समितिमा पेश गर्ने,

(ङ) समितिबाट स्वीकृत राजश्व सुधार कार्ययोजना बमोजिम आगामी आ.ब.को लागि राजश्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषणको आधारमा कार्यपालिकालाई आर्थिक विधेयक तयार पार्न सहयोग गर्ने,

(च) समितिको बार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,

(छ) राजश्व प्रशासन सुधारका लागि प्रभावकारी कार्य गर्ने,

(ज) समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद ४

समितिको बैठक र समयतालिका, बैठकका सम्भावित कार्यसूची तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि

७. समितिको बैठक (१) समितिले एक आर्थिक वर्ष (श्रावण देखि आषाढ) भित्र सामान्यतया ४ वटा बैठक गर्नुपर्नेछ । समितिको न्युनतम बैठक संख्या र समय तालिका देहाय अनुसार हुनेछ ।

क.सं.	बैठक संख्या	बैठकको सम्भावित मिति	बैठकको सम्भावित कार्यसूची
१	बैठक संख्या १	पौष १० भित्र	कार्यविधिको दफा ८ मा उल्लेख भए बमोजिम
२	बैठक संख्या २	फागुन मसान्तभित्र	कार्यविधिको दफा ९ मा उल्लेख भए बमोजिम
३	बैठक संख्या ३	आषाढ ५ गतेभित्र	कार्यविधिको दफा १० मा उल्लेख भए बमोजिम
४	बैठक संख्या ४	भाद्र १५ गते भित्र	कार्यविधिको दफा ११ मा उल्लेख भए बमोजिम

८. पहिलो बैठकको सम्भावित कार्यसूची (एजेण्डा): (१) समिति संयोजकले सदस्य-सचिव समेतको परामर्शमा बैठकका प्रस्तावित कार्यसूची तयार गर्नुपर्नेछ । उक्त बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

(क) चालु आ.ब.मा स्वीकृत राजश्वका दर दायरा बमोजिम पहिलो ५ महिनाको संकलनको अवस्थाको समिक्षा गर्ने सम्बन्धी,

(ख) समिक्षाको आधारमा करका दर र दायरा एवं आन्तरिक आय संकलनको लागि आर्थिक ऐनमा संशोधन गर्नुपर्ने देखिएमा आर्थिक ऐन संशोधनको लागि आवश्यक सुझाव दिने सम्बन्धी,

(ग) आन्तरिक आय संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने नीति, कानुन एवं कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा नगरपालिकालाई सुझाव दिने सम्बन्धी,

(घ) आन्तरिक आय संकलनको अनुगमन, समन्वय एवं सहजीकरण गर्ने सम्बन्धी,

(ङ) आगामी आ.ब.को लागि नगरपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयबाट प्राप्त हुन सक्ने सम्भावित आयको प्रक्षेपण गरेर दफा ६६ बमोजिमको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई उपलब्ध गराउने,

(च) गत आ.ब.को मूल्याङ्कनको आधारमा उत्कृष्ट करदाता छनौट गरी पुरस्कृतको लागि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,

(छ) नगरपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य बिषयहरु ।

९. दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची (एजेण्डा): (१) समितिको दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

(क) चालु आ.ब.को फागुन मसान्तसम्मको आन्तरिक राजश्व संकलनको समिक्षा र बाँकी अवधिमा उठ्न सक्ने रकमको अनुमानको आधारमा आगामी आ.ब.को लागि नगरपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयको कुल अंक दफा ६६ बमोजिमको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई उपलब्ध गराउने,

(ख) राजश्व संकलनको अनुगमन, समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,

(ग) आगामी आ.ब.को लागि राजश्व सुधार प्रतिवेदन र कार्ययोजना तयार पार्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन,

(घ) राजश्व परामर्श समिति, शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था,

(ङ) राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन कर प्रशासनमा सुधार, कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन, स्वयम् कर घोषणा कार्यलाई प्रोत्साहन जस्ता गतिविधिहरुको संचालन, अनुगमन, समन्वय र सहजीकरण,

(च) नगरपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

१०. तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची (एजेण्डा): (१) समितिको तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

(क) आगामी आ.ब.को लागि राजश्व प्रक्षेपण सहितको राजश्व अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने,

(ख) चालु आ.ब.को असार मसान्तसम्मको आन्तरिक राजश्व संकलनको संशोधित अनुमानित र आगामी आ.ब. को अनुमान गरी दफा ६७ बमोजिमको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति समक्ष पेश गर्ने,

(ग) आगामी आ.ब.को लागि आन्तरिक आय संकलनको लागि ठेक्का बन्दोवस्ती सम्बन्धी कार्यको योजना बनाउने तथा कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,

(घ) आगामी आ.ब.मा राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, कानुन, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतीका लागि बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्ने,

(ङ) नगरपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

११. **चौथो बैठकको सम्भावित कार्यसूची (एजेण्डा): (१) समितिको चौथो बैठकको सम्भावित** कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन् :

(क) चालु आ.ब.को लागि स्वीकृत बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट मध्ये राजश्व संकलन तर्फको नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनको कार्यतालिका बनाउने,

(ख) राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानूनी प्रबन्ध गर्न कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने,

(ग) राजश्व संकलन प्रकृयाको अनुगमन गर्ने, समिक्षा गर्ने र सुधारका लागि आवश्यक नीतिगत तथा कार्यक्रमगत पहलकदमी लिने,

(घ) राजश्व शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, नागरिकमा कर शिक्षा लगायतका गतिविधिहरुको संचालन, अनुगमन र समन्वय गर्ने,

(ङ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य बिषयहरु ।

१२. समितको बैठक प्रणाली:(१) समितिको बैठक संचालन प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) समितिको बैठक समितिका संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ,

(ख) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको संयोजकले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरु मध्येबाट जेष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ,

(ग) समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषयविज्ञहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ,

(घ) समितिको बैठक कम्तिमा दुई महिनामा एक पटक बस्नेछ,

(ङ) समितिको बैठकको निर्णय सर्वसम्मत प्रणालीबाट पारित हुनेछ यदी सर्वसम्मत हुन नसकेमा बहुमत प्रणालीबाट पारित गरिनेछ,

(च) समितिको बैठकको निर्णय समितिका सदस्य सचिवबाट प्रमाणित गरिनेछ ।

परिच्छेद-५
राजश्व अनुमान प्रक्षेपण र आवधिक समिक्षा

१३. राजश्व अनुमान प्रक्षेपणः (१) समितिले प्रत्येक बर्ष नगरपालिकालाई प्राप्त कर तथा गैरकर राजश्व अधिकार क्षेत्र, स्वीकृत दर, दायरा, करयोग्य सम्पत्ति, आम्दानी तथा वस्तु र सेवाको प्रचलित बजारमूल्य, नगरपालिकाको राजश्व प्रशासन सयंन्त्र, जनशक्ति, प्रविधि क्षमता समेतको विश्लेषणको आधारमा परिचालन हुन सक्ने कर तथा गैर राजश्वको अनुमान प्रक्षेपण अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी नगरकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ । (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्तुत गरिने राजश्व अनुमान प्रक्षेपण तयार गर्दा विगत ३ आ.ब. अनुमान र यथार्थ आयको समिक्षा, विश्लेषणको आधारमा आगामी ३ आ.ब. को लागि गरिएको अनुमान प्रक्षेपण, लक्ष्य, रणनीति र कार्यक्रम सहितको राजश्व सुधार कार्ययोजनालाई आधार मानी प्रक्षेपण गर्नु पर्नेछ । (३) समितिले आगामी आ.ब. को लागि राजश्व अनुमान प्रक्षेपण प्रस्तुत

अभिवृद्धिका लागि राजश्वसँग सम्बन्धित हुने बिषय वा क्षेत्र सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न आवश्यक ठानेमा उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिनेछ । (२) यसरी गठन हुने उपसमिति वा कार्यदलको कार्य विवरण, सेवा शर्त सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६
विविध

१८. आवधिक तथा वार्षिक प्रतिवेदनः समितिले आफ्नो कार्य सम्पादन सम्बन्धी चौमासिक तथा

गर्दा कर तथा गैरकर शीर्षक अन्तर्गतको आन्तरिक आय, बाह्य आयका साथै नगरपालिकाले अवलम्बन गर्ने नीति, कार्यक्रम र आयोजना परियोजनाको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत अनुमानको आधारमा न्युन हुने श्रोत परिचालनका लागि आन्तरिक ऋण परिचालन वा निजी क्षेत्रको श्रोत परिचालन जस्ता वैकल्पिक बिधिहरुको संभाव्य श्रोत परिचालन सम्बन्धी खाका समेत सिफारिस गर्न सकिनेछ ।

१४. आवधिक समिक्षा। (१) समितिले प्रस्ताव गरेको राजश्व अनुमान प्रक्षेपण, सिफारिस गरिएको राजश्व नीति, कार्यक्रम र नगरपालिकाले पारित गरेको राजश्व लक्ष्य, नीति, कार्यक्रम अनुसार राजश्व परिचालन भए नभएको सम्बन्धमा आवधिक समिक्षा गरी सम्बन्धित निकायलाई नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय सुधार एवं निर्देशनको लागि कार्यपालिकालाई सुझाव दिन सक्नेछ । (२) समितिले उपदफा (१) बमोजिम कार्यपालिकालाई दिएको सुझाव कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी नगर कार्यपालिकाको हुनेछ ।

१५. उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिने: (१) समितिले नगरपालिकाको आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिका लागि राजश्वसँग सम्बन्धित कुनै बिषय वा क्षेत्र सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न आवश्यक ठानेमा उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिनेछ । (२) यसरी गठन हुने उपसमिति वा कार्यदलको कार्य विवरण, सेवा शर्त सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था समितिको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६
विविध

१६. आवधिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन: समितिले आफ्नो कार्य सम्पादन सम्बन्धी चौमासिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन नगरकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ ।

१७. अधिकार प्रत्यायोजन: समिति तथा समितिको संयोजकले आफुलाई प्राप्त अधिकार सदस्य वा अन्य पदाधिकारीमा प्रत्यायोजन गर्न सकिनेछ ।

१८. बैठक भत्ता: समितिका पदाधिकारीहरुले कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको बैठक भत्ता पाउनेछ ।

१९. कार्यविधिको व्याख्या: यस कार्यविधिको अन्तिम व्याख्या गर्ने अधिकार नगरकार्यपालिकामा रहनेछ ।

२०. प्रचलित कानूनसंग बाँझिएमा : यस कार्यविधिमा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानूनसंग बाँझिएको खण्डमा बाँझिएको हदसम्म प्रचलित कानून बमोजिम नै हुनेछ ।